

Aan de Tweede Kamercommissie voor LNV.

Geachte Kamerleden,

De Werkgroep Land- en Tuinbouw Noord-Limburg (2004) wil een brug slaan tussen burgers en boeren en organiseert bijeenkomsten waarbij actuele thema's aan de orde komen over productie en consumptie. Naast het organiseren van debatafkomsten houden we ons bezig met beïnvloeding van de politiek, lokaal, provinciaal en landelijk.

Bij deze willen we een bijdrage leveren aan het debat over de stikstofproblematiek en de gevolgen voor de boerenbedrijven. Om te beginnen hebben we niet alleen te maken met de stikstofproblematiek, maar ook met de klimaatcrisis en de oplossingen die ons te wachten staan.

Het is belangrijk om de geschiedenis als uitgangspunt te nemen in dit debat en onder ogen te zien wat er gebeurd is. In de jaren '70 kwam de Club van Rome reeds met het statement dat er 'grenzen aan de groei' waren. Het regeringsbeleid van de jaren zestig tot tachtig heeft hier weinig tot niets mee gedaan en ging voor het zogenaamde koplopers-beleid met schaalvergroting, mechanisatie, specialisatie en economische groei.

De Club van Rome bleek gelijk te krijgen. Al snel werden de schaduwzijden voor natuur, milieu en volksgezondheid zichtbaar. Terwijl de gemiddelde gemengde bedrijven indertijd aan kringlooplandbouw deden, werd van overheidswege de voorlichting, wetenschap en onderwijs gestuurd doel gericht op groei. Kritische geluiden van boeren en boerinnen over de komst van de groei van intensieve veehouderij werden nauwelijks gehoord, waarbij de reguliere landbouworganisaties de belangrijkste gesprekspartners met de overheid en politiek bleken, die het beleid voetstoots bleven volgen.

Ook de indertijd opgerichte natuur- en milieuorganisaties begonnen zich zorgen te maken over de ontwikkelingen in de landbouw en de intensivering. Gelukkig komt begin jaren tachtig landbouw minister Brakx met de Interim wet Intensieve Veehouderij en wil de uitbreiding stop zetten en de mestproblematiek aanpakken. Dit is grotendeels mislukt en geboycot. Dat blijkt uit dat er toch weer vele stallen werden gebouwd op een klein perceel en het principe van grond gebonden bedrijven door het overheidsbeleid werd los gelaten.

Na veertig jaar is er weinig tot niets opgelost en moet men helaas constateren dat we nu op de puinhopen zitten van het gevoerde beleid. De beslissing van de Raad van State inzake het stikstofbeleid is bij velen als een bom ingeslagen, echter niet bij iedereen omdat veel maatschappelijke en kritische organisaties hiervoor waarschuwden en reeds langer een pleidooi hielden tot een ommekeer naar een duurzame land- en tuinbouw

Aandachtspunten zijn:

1. Het realistisch onder ogen zien van de gevolgen van de mestproblematiek (stikstof en fosfaat) door het gevoerde beleid van de afgelopen decennia en daarbij de oplossingen die door boeren gedaan moeten worden ondersteunen, niet alleen met geld maar ook mentale ondersteuning door een hand in eigen boezem te steken en schuld te bekennen. Immers de boeren hebben vaak hoge investeringen gedaan om aan wet- en regelgeving te voldoen en hadden vertrouwen in het gevoerde beleid dat door de politiek wordt ondersteund en gecontroleerd.

2. Van belang is om bedrijven zoveel mogelijk grondgebonden te laten produceren, zodat er een evenwicht komt tussen grond en mest (dit kan ook met de buurman of in de regio gerealiseerd worden). Deze boerenlandbouw zal mogelijk de toekomst vormen. Mogelijk dient tegelijkertijd een sociaal-economische grondpolitiek weer op de agenda te komen.
3. De beperking van de uitbreiding van dieren en mest is onontkoombaar, waarbij op een rechtvaardige manier de gemiddelde gezinsbedrijven beschermd dienen te worden door hen te ondersteunen bij innovaties of het ontwikkelen van een neventak. Daarbij hoort een halt toe te roepen aan megastallen en het inkrimpen van het aantal dieren.
4. Hierbij past het verminderen van invoer van goedkope soja en ander veevoer, waardoor ontbossing elders wordt voorkomen en boeren aldaar hun eigen voedsel kunnen verbouwen. De verbouw van eiwithoudende gewassen als peulvruchten, graan en mais voor veevoer dient hier gestimuleerd te worden en beloond.
5. Er moet meer erkenning komen voor het feit dat het mestbeleid is mislukt en daarbij de mestverwerking geen optie is, vanwege de kosten en de gevolgen voor het milieu. Daarbij wordt mestverwerking nog steeds met SDE-subsidie (subsidie duurzame energie) ondersteund en noemt men het ten onrechte groene energie.
6. Bij de warme sanering van de varkenshouderij is het van belang om de dierrechten daadwerkelijk uit de markt te nemen en niet zoals het in het verleden is gebeurd opnieuw in te zetten voor innovatieve stallen, meestal megastallen. Tevens moet voorkomen worden dat de rechten niet worden gebruikt om in een andere veehouderij te investeren zodat die sectoren groeien, zoals is gebeurd met de huidige uitbreiding van de geitenhouderij. Bovendien moet de mest van alle dieren worden meegerekend. Dus ook van paarden, konijnen en huisdieren.
7. Een grote zorg bij de sanering van de varkenshouderij is de leegstand van agrarische bebouwing, hiervoor dient geld vrij gemaakt te worden voor afbraak om gevolgen als leegstand en oneigenlijk illegaal gebruik en verpaupering van het platteland te voorkomen. Hiervoor in de plaats kan men vergroening en aanplant van bos bevorderen en wellicht ligt hier een betaalde functie voor stoppende boeren.
8. De aangekondigde afroming bij externe saldering zien boeren nog steeds als onrecht, omdat vergunningen vaak na jarenlang moeite en hoge kosten zijn verkregen, waarbij men aan de door de overheid gestelde wetten en regels moest voldoen. Hiermee wil men graag doorgaan om zo goed en duurzaam mogelijk het bedrijf te behouden en voort te zetten. Dit beleid heeft grote gevolgen en men dient hier een rechtvaardig sociaal-economisch beleid te voeren. Ook bij overname door jonge boeren kan een korting of afroming nooit de bedoeling zijn. Ook biologische bedrijven en gekwalificeerde bedrijven die in duurzame productie en afzet hebben geïnvesteerd verdienen erkenning en respect en moet men vrij stellen van kortingen. Zij hebben immers reeds tijdig maatregelen genomen om de nadelige gevolgen voor gezondheid, natuur en milieu te voorkomen.
9. Tot slot willen we uw aandacht vragen voor de gevolgen van het neoliberale beleid van de afgelopen decennia, waarbij hier de schaalvergroting tot een overschot van landbouwproducten heeft geleid en een enorme export en lage prijzen voor de boeren. Wij in Nederland hoeven de wereld niet te voeden. We pleiten dan ook voor voedselzekerheid en voedselsoevereiniteit voor alle landen en volkeren wereldwijd. Dat zal hopelijk ook de vluchtelingenstroom mogelijk deels oplossen.

We wensen u een structureel en vruchtbaar debat met een eerlijke uitkomst inzake politieke beslissingen voor de toekomst van bestaanszekerheid van de boerengezinnen.

Met vriendelijke groet,
namens de Werkgroep Land- en Tuinbouw Noord-Limburg,

Paul Geurts

PS: zie voor verdere achtergronden het SP-essay: Aarde, boer en consument verdienen beter (maart 2019).